

U V O D

Naša je zemlja poznata i u stranome svijetu kao zemlja prirodnih ljepota i kulturnih spomenika davne prošlosti nanizanih širom naše domovine isto tako kao i po gosteljubivosti naših ljudi te njihovim tradicionalnim kulinarskim specijalitetima. Jadransko more, u svijetu već opjevana Plitvička jezera, rijeke bogate ribom, planine i stoljetne šume pune razne divljači-sve to privlači svake godine sve više i više stranih i domaćih turista.

Za tim ljepotama ne zaostaje ni naš potkalnički kraj, koji je, na žalost, zbog loših komunikacija bio sve do najnevijih dana sakriven od pogleda turista. No, danas se situacija već toliko izmjenila da su vremenske granice između Zagreba i Križevaca, ili Križevaca i ostalih gradova svedeni na minimum. Za 55 minuta možemo udobnim motornim vlakom doći iz Zagreba u grad koji je po svojim povjesnim i kulturnim spomenicima isto tako kao i po svojim, na daleko poznatim "Križevačkim štatutima" poznat i u stranome svijetu, i od tuda nas put vodi kroz blage prigerske predjele, kraj čitavoga niza značajnih građevina sve do Židina staroga grada Kalnika.

MUZEOLOGIJA

H-89/5

Često se pitamo kako to da su čuveni vinski statuti dobili ime baš po našem gradu?

Sam grad leži na pitomom rebru koji se lagano spušta od sjevera prema jugu. Lijevo i desno imade brežuljaka obraštenih vinevom lezom. U takovom kraju našao je čovjek sve uvjete dobrog života.

Loza je ovdje rasla već u rimsko doba/donesena vjerojatno, preko Zagerja iz gorica med Murem i Dravom./Podrumi vlastele i velikih samostana bili su puni vatrene kapljice, na primjer: Templari u Glogovnici Pavlini u Križevcima pa i oni u Apatovcu, Tkalcu i drugdje.

~~Podrumi ljubivošć/purgera/~~ Gostoljubivi purgeri častili su svoje goste srahljivcima i bilikumima punim plemenite kapljice iz križevačkih goric/Križevčine, Pijeska, Greberanca, Kramerovca i Petočca/. Stari purgeri križevački rado pripovijedaju kako su njihovi stari znali počastiti svoje prijatelje u raznim zgodama kao na Sv. tri kralja/posveta vinograda/, na Vincekovo/obrezivanje leze/ na dan Sv. Mattina/Krštenje mošta uz posebni obred/ i vinske litanije/ itd.

Poslije dobre večere fermirao se odbor: Stoloravnatelj, peharnik, kantuš-minister, vunbacitelj i fiškuši.

Pod utjecajem vanjskih društvenih prilika razvila se i kod nas neka vrsta takove literature. Tako nam je župnik Šcerbašić ostavio iz godine 1687. pjesmaricu za veselo društvo. Iz te pjesmarice i "protokola" ma od Geršića/oko godine 1800./sabrao je zlatarski plebanuš Ferko /redj-u Križevcima/"Popevke za obuditi starinsku volju i prijateljstvo te bratinsku ljubav", 1823.g.

Varazdinski "Hrvatski kalendar" donio je prije stopedeset godina neke propise za "Hrvatsko veselje društvo"/"Vince piti i ispiti gospodar za volu-vseh ovde pri stolu"/.

~~Početak~~ Godine 1696. osnovao je grof Patačić u Vidovcu kod Varazdina aristokratsku pajdašku družinu "Doktori od pinte" koja je imala svoje posebne propise, a početkom ovoga stoljeća postojale su u Križevcima dvije ovakove družine: "^{Skobčan}Škločari" u kojem su se sakupljali križevački obrtnici i "Jarać" pajdaško društvo intelektualaca našega grada.

O nekim pajdaškim proslavama još i danas postoje u narodu posebne priče. Tako se u Križevcima rado pripovijeda o proslavi pomirbe između kalničkih šljivara i križevačkih purgeraš s kojima su živjeli dugo u zavadi. Tom prilikom pekli su purgeri vola na ražnju. Gestilo se i pilo tri dana i tri noći. Nazdravljalo se prijateljstvu i slozi, a posebne propisima pilo se bratimstvo i sklapala prijateljstva za vječna vremena. O tom veselom "spavišću" ostala je mnoga uspomena u narodu.

Mnogi od ovih pajdaških propisa podržavani su i dalje kod punih stolova. S vremenom su ih preuredili prema društvenim prilikama i nazvali ih "Križevački statuti".

DRAGO ZAJC

